

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 27 noiembrie 2014¹

Cauza C-557/13

Hermann Lutz
împotriva
Elke Bäuerle, în calitate de lichidator al ECZ Autohandel GmbH

[cerere de decizie preliminară formulată de Bundesgerichtshof (Germania)]

„Trimitere preliminară — Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 — Articolele 4 și 13 — Acțiune împotriva unui act prejudiciabil — Termene de prescripție, de decădere sau de anulare — Cerințe de formă — Determinarea legii aplicabile — Plată efectuată după data deschiderii procedurii de insolvență, pe baza unei popriri efectuate înaintea acestei date”

I – Introducere

1. Prezenta trimitere preliminară are drept temei juridic Regulamentul (CE) nr. 1346/2000². Mai precis, întrebările adresate de Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania) vor determina Curtea să analizeze mai întâi dacă articolul 13 din acest regulament este aplicabil în ipoteza în care plata efectuată pentru executarea unui titlu de plată împotriva unui debitor (denumit în continuare „actul atacat” sau „actul în discuție”) s-a realizat după deschiderea procedurii de insolvență. În continuare, Curtea va fi chemată să stabilească dacă dreptul aplicabil actului atacat (în continuare, „*lex causae*”), în speță dreptul austriac, reglementează de asemenea efectele juridice legate de curgerea termenului. În sfârșit, această trimitere preliminară oferă Curții ocazia de a preciza dacă cerințele de formă necesare pentru exercitarea dreptului de anulare al lichidatorului, în raport cu articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, intră de asemenea sub incidența *lex causae*.

2. Înainte de a proceda la interpretarea articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, ni se pare util să analizăm în ce măsură articolul 5 din regulamentul menționat este aplicabil dreptului de poprire în temeiul căruia a fost efectuată în speță executarea silită a plății sumei în litigiu.

1 — Limba originală: franceza.

2 — Regulamentul Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență (JO L 160, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 1, p. 143).

II – Cadrul juridic

A – Dreptul Uniunii

3. Considerentul (11) al Regulamentului nr. 1346/2000 este redactat după cum urmează:

„Prezentul regulament ia în considerare faptul că, datorită diferențelor între sistemele de drept material naționale, nu este folosită în practică deschiderea unei proceduri de insolvență unice, cu aplicabilitate în întreaga Comunitate. Aplicarea fără excepție a legii statului de deschidere ar conduce, în acest context, în mod frecvent la dificultăți. Acesta este cazul, de exemplu, cu garanțiile foarte diferite care se întâlnesc pe cuprinsul Comunității. În plus, drepturile preferențiale de care se bucură anumiți creditorii sunt, în unele cazuri, complet diferite. Prezentul regulament ar trebui să țină seama de acest lucru în două moduri diferite. Pe de o parte, trebuie să prevadă reguli speciale referitoare la legea aplicabilă anumitor drepturi și situații juridice deosebit de importante (de exemplu, drepturile reale și contractele de muncă). Pe de altă parte, trebuie acceptate, pe lângă procedura de insolvență principală cu întindere universală și proceduri interne care privesc numai bunurile situate în statul de deschidere.”

4. Considerentul (24) al acestui regulament are următorul cuprins:

„Recunoașterea automată a unei proceduri de insolvență căreia i se aplică în mod obișnuit legea statului de deschidere poate interfera cu normele care reglementează tranzacțiile desfășurate în alte state membre. Pentru a proteja așteptările legitime și siguranța tranzacțiilor într-un alt stat membru decât cel de deschidere, ar trebui să se prevadă o serie de excepții de la norma generală.”

5. Articolul 4 alineatul (2) literele (f) și (m) din respectivul regulament prevede:

„(2) Legea statului de deschidere determină condițiile pentru deschiderea, desfășurarea și închiderea procedurii de insolvență. Aceasta determină în special:

[...]

(f) efectele procedurii de insolvență asupra acțiunilor individuale intentate de creditorii, cu excepția proceselor în curs de soluționare;

[...]

(m) normele referitoare la nulitatea, anularea sau inopozabilitatea actelor prejudiciabile adunării creditorilor.”

6. Articolul 5 din același regulament prevede:

„(1) Deschiderea procedurii de insolvență nu aduce atingere drepturilor reale ale unui creditor sau tert asupra bunurilor corporale sau necorporale, mobile ori imobile – atât bunuri individual determinate, cât și constituite în universalități a căror alcătuire se poate modifica – aparținând debitorului și care se află pe teritoriul unui alt stat membru la data deschiderii procedurii.

(2) Drepturile menționate la alineatul (1) includ în special:

(a) dreptul de a executa sau de a solicita executarea bunurilor și de a obține câștiguri materiale dintr-o asemenea executare ori din fructele bunurilor respective, în special în temeiul unui gaj sau ipoteci;

- (b) dreptul exclusiv de realizare a unei creanțe, în special ca urmare a gajării sau cesionării creanței cu titlu de garanție;

[...]

(4) Alineatul (1) nu împiedică intentarea acțiunii de constatare a nulității, acțiunii în anulare sau în inopozabilitate menționate la articolul 4 alineatul (2) litera (m).”

7. Potrivit articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000:

„Articolul 4 alineatul (2) litera (m) nu se aplică dacă persoana care a dobândit foloase în urma unui act prejudiciabil pentru adunarea creditorilor face dovada că:

- respectivul act este supus legii altui stat membru decât cea a statului de deschidere a procedurii și
- această lege nu permite în cazul respectiv, sub nici o formă, atacarea actului respectiv.”

8. Potrivit articolului 20 alineatul (1) din acest regulament:

„(1) Un creditor care, după deschiderea procedurii prevăzute la articolul 3 alineatul (1), obține prin orice mijloace, în special pe cale executorie, satisfacerea totală sau parțială a creanței sale asupra bunurilor debitorului situate pe teritoriul unui alt stat membru trebuie să restituie lichidatorului ceea ce a obținut, sub rezerva articolelor 5 și 7.”

B – *Dreptul german*

9. Articolul 88 din Insolvenzordnung (Legea privind procedura de insolvență, BGBl. 1994 I, p. 2866, denumită în continuare „InsO”) prevede:

„În cazul în care un creditor a obținut prin executare silită, în cursul lunii care precedă introducerea cererii de deschidere a procedurii de insolvență sau după introducerea acestei cereri, o garanție cu privire la patrimoniul debitorului care face parte din masa insolvenței, această garanție devine inoperantă la deschiderea procedurii.”

C – *Dreptul austriac*

10. Articolul 43 alineatele 1 și 2 din Insolvenzordnung (Legea privind procedura de insolvență, RGBl. 1914, p. 337, denumită în continuare „IO”) prevede:

„(1) Anularea poate fi solicitată în mod valabil doar printr-o acțiune în justiție [...].

(2) Acțiunea în anulare trebuie formulată, sub sancțiunea decăderii, în termen de un an de la deschiderea procedurii de insolvență. [...].”

III – **Situația de fapt**

11. ECZ GmbH este o societate germană cu sediul în Tett nang (Germania). Această societate a desfășurat ca dealer auto o activitate comercială frauduloasă de tip bulgăre de zăpadă. Astfel, pentru a opera pe piața austriacă, această societate-mamă s-a folosit de o filială, societatea austriacă ECZ Autohandel GmbH (denumită în continuare „societatea debitoare”), cu sediul în Bregenz (Austria). Reclamantul din litigiul principal, domnul Lutz, cu reședința în Austria, s-a numărat printre clienții societății debitoare, de la care cumpărase un autoturism.

12. Întrucât contractul de cumpărare a autoturismului respectiv nu a fost executat de societatea debitoare, domnul Lutz a obținut, la data de 17 martie 2008, de la Bezirksgericht Bregenz (Tribunalul Districtual din Bregenz, Austria), un titlu de plată executoriu împotriva societății debitoare pentru suma de 9 566 de euro plus dobânzi.

13. La 20 mai 2008, Bezirksgericht Bregenz a încuviințat executarea silită, în temeiul căreia au fost poprite trei conturi bancare deținute de societatea debitoare la o bancă austriacă. La 23 mai 2008, procedura de executare a fost comunicată către Sparkasse Feldkirch (Austria) (denumită în continuare „banca societății debitoare”).

14. La 13 aprilie 2008, societatea debitoare a solicitat ea însăși deschiderea procedurii de insolvență. La 4 august 2008, Amtsgericht Ravensburg (Tribunalul de Primă Instanță din Ravensburg, Germania) a deschis o procedură de insolvență împotriva societății debitoare în Germania. Pârâta din litigiul principal, doamna Bäuerle, care locuiește în Germania, este în prezent „lichidatorul”³ din această procedură.

15. La 17 martie 2009, banca societății debitoare a plătit domnului Lutz, în temeiul popririi, suma în litigiu de 11 778,48 euro. În prealabil, prin scrisoarea din 10 martie 2009, lichidatorul de atunci comunicase totuși că nu recunoaște nicio pretenție invocată față de banca respectivă, dar că își rezervă dreptul de a contesta executarea silită.

16. Prin scrisoarea transmisă la 3 iunie 2009, cu alte cuvinte, la zece luni de la deschiderea procedurii de insolvență, lichidatorul de atunci a comunicat contestarea în temeiul procedurii de insolvență a executării silite încuviințate la 20 mai 2008, precum și a plății efectuate la 17 martie 2009. Cu toate acestea, o acțiune a fost introdusă abia prin cererea introductivă comunicată la 23 octombrie 2009. Prin acțiunea introdusă, doamna Bäuerle a solicitat instanțelor germane reîntoarcerea sumei poprite în patrimoniu.

17. Landgericht Ravensburg (Tribunalul Regional din Ravensburg, Germania) a admis această cerere. Ulterior, apelul formulat de domnul Lutz a fost respins. Prin recursul formulat, acesta și-a menținut concluziile privind respingerea acțiunii.

18. Instanța de trimitere consideră că admiterea recursului depinde de interpretarea articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, presupunând că această dispoziție este aplicabilă în speță. Astfel, articolul 4 alineatul (2) litera (m) din acest regulament prevede că problema nulității, a anulării sau a inopozabilității actelor prejudiciabile adunării creditorilor este reglementată de dreptul aplicabil procedurii de insolvență (denumit în continuare „*lex fori concursus*”). Cu toate acestea, articolul 13 din același regulament prevede că această dispoziție nu se aplică dacă persoana care a dobândit foloase în urma unui act prejudiciabil pentru adunarea creditorilor face dovada că respectivul act este supus legii altui stat membru decât cea a statului de deschidere a procedurii și că această lege nu permite în speță, sub nici o formă, atacarea aceluși act.

19. În această privință, instanța de trimitere observă că, în temeiul *lex fori concursus*, cu alte cuvinte, în speță, al normelor de drept german, actul în discuție nu poate fi atacat, dat fiind că singurele acte care pot fi atacate sunt cele adoptate înainte de deschiderea procedurii de insolvență⁴. Or, plata sumei poprite în contul bancar ar fi fost efectuată abia la șapte luni după deschiderea procedurii. Cu toate acestea, dreptul de poprire a sumelor din cont ar fi luat naștere doar ulterior cererii de deschidere a procedurii de insolvență, formulată la 13 aprilie 2008, și ar fi fost, așadar, în temeiul articolului 88 din InsO, lipsit de validitate la data deschiderii procedurii de insolvență. Prin urmare, plata sumei poprite

3 — Chiar dacă termenii „lichidator” și „masă insolvenței” au fost abandonati în dreptul francez al falimentului în anul 1985, aceștia sunt utilizați în versiunea franceză a Regulamentului nr. 1346/2000.

4 — Articolul 129 alineatul 1 din InsO.

în conturile bancare care a avut loc ulterior ar fi de asemenea lipsită de validitate⁵. În plus, deși articolul 5 din Regulamentul nr. 1346/2000 prevede că deschiderea unei proceduri de insolvență nu aduce atingere dreptului real al unui creditor, acest articol, potrivit alineatului (4), nu s-ar opune nulității, anulării sau inopozabilității actului în discuție.

20. Reiese totuși din decizia de trimitere că domnul Lutz a susținut, întemeindu-se pe articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, că plata sumei în litigiu nu poate fi sub nicio formă atacată în raport cu dreptul aplicabil actului atacat⁶, ca urmare a expirării unui termen de decădere. Astfel, deși, potrivit dispozițiilor relevante din dreptul austriac, plata efectuată din sumele aflate în cont la 17 martie 2009 ar fi putut fi, în principiu, atacată într-o primă etapă⁷, o acțiune în anulare nu ar fi avut totuși nicio șansă să fie admisă întrucât articolul 43 alineatul 2 din IO prevede un termen de decădere de un an, calculat de la deschiderea procedurii de insolvență pentru introducerea unei astfel de acțiuni în anulare întemeiate pe procedura de insolvență.

21. Instanța de trimitere observă în această privință că, potrivit dreptului german, termenul pentru introducerea unei acțiuni în anulare este de trei ani și că acest termen a fost respectat.

IV – Întrebările preliminare și procedura în fața Curții

22. În aceste condiții, prin decizia din 10 octombrie 2013, înregistrată la grefa Curții la 29 octombrie 2013, Bundesgerichtshof a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 13 din Regulamentul [nr. 1346/2000] este aplicabil în cazul în care plata, contestată de lichidator, a unei sume poprite înainte de deschiderea procedurii de insolvență a fost făcută doar după deschiderea procedurii?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, excepția prevăzută la articolul 13 din Regulamentul [nr. 1346/2000] privește și termenele de prescripție, de anulare și de decădere prevăzute de legea aplicabilă a statului membru în care actul atacat își produce efectele (*lex causae*)?
- 3) În cazul în care răspunsul la a doua întrebare este afirmativ, cerințele de formă necesare pentru valabilitatea unei cereri în sensul articolului 13 din Regulamentul [nr. 1346/2000] sunt determinate de *lex causae* sau de *lex fori concursus*?”

23. Părțile din litigiul principal, Republica Federală Germania, Republica Elenă, Regatul Spaniei, Republica Portugheză, precum și Comisia Europeană au depus observații scrise.

24. Părțile din litigiul principal, Republica Federală Germania, Regatul Spaniei, precum și Comisia au prezentat observații orale în ședința care a avut loc la 18 septembrie 2014.

5 — Articolul 91 alineatul 1 din InsO.

6 — Potrivit instanței de trimitere, dreptul de poprire a luat naștere în alt stat membru decât cel de deschidere a procedurii de insolvență. Dreptul aplicabil plății sumei poprite din conturile bancare este, așadar, dreptul statului membru în care plata își produce efectele, mai precis dreptul austriac.

7 — Din decizia de trimitere reiese că, în temeiul dreptului austriac, un act prin care un creditor a obținut o garanție sau o îndestulare a creanței sale după intrarea în încetare de plăți sau după introducerea cererii de deschidere a procedurii de insolvență poate fi atacat atunci când creditorul avea cunoștință sau ar fi trebuit să aibă cunoștință de intrarea în insolvență sau de deschiderea procedurii de insolvență. Potrivit instanței de trimitere, plata sumei în litigiu a asigurat îndestularea creanței domnului Lutz la un moment în care acesta avea cunoștință de cererea de deschidere a unei proceduri de insolvență din scrisoarea lichidatorului din 10 martie 2009. În ședință, reprezentantul domnului Lutz a susținut totuși că, în dreptul austriac, punctul de plecare pentru introducerea unei acțiuni în anulare este data deschiderii procedurii de insolvență. Astfel, numai de la această dată, pe de o parte, procedura este publicată și creditorul poate avea deci cunoștință de starea de insolvență a debitorului și, pe de altă parte, începe să curgă termenul de decădere de un an pentru introducerea unei acțiuni în justiție. Dimpotrivă, în dreptul german, punctul de plecare îl reprezintă depunerea cererii de deschidere a procedurii, iar termenul pentru introducerea unei acțiuni în anulare este de trei ani. A se vedea și punctele 81-83 din prezentele concluzii.

V – Analiză

A – Cu privire la aplicabilitatea articolului 5 din Regulamentul nr. 1346/2000

25. Prezenta cauză se înscrie într-un context juridic complex și ridică problema aplicabilității articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 în cazul unei plăți care a fost efectuată după deschiderea procedurii de insolvență în temeiul unui drept la executare silită printr-o poprire înființată înainte de deschiderea procedurii respective. Pentru a răspunde la această întrebare și ținând seama de faptul că actul prejudiciabil este în speță poprirea înființată în temeiul dreptului la executare silită⁸, trebuie să se stabilească dacă un drept real care privește un bun care se află, la data deschiderii procedurii, pe teritoriul unui alt stat membru devine inoperant în urma acestei deschideri, în temeiul *lex fori concursus*.

26. Amintim mai întâi că numai instanța de trimitere este competentă să constate și să aprecieze situația de fapt din litigiul cu care este sesizată, precum și să interpreteze și să aplice dreptul național⁹.

27. În aceste împrejurări, chiar dacă instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, ni se pare necesar să se examineze în prealabil dacă dreptul de poprire constituie într-adevăr un drept real și, în consecință, dacă condițiile prevăzute la articolul 5 din regulamentul menționat sunt îndeplinite în speță. Astfel, numai dacă poprirea este un drept real, fapt ce trebuie apreciat de instanța de trimitere, domnul Lutz nu ar fi obligat să reîntoarcă valoarea creanței garantate în patrimoniu¹⁰. Calificarea unui drept ca drept real constituie, așadar, o condiție prealabilă aplicării în speță a articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000.

28. În consecință vom examina în primul rând calificarea ca drept real a popririi sumelor din conturile societății debitoare, înainte de a clarifica, în al doilea rând, întinderea protecției drepturilor reale conferite prin articolul 5 alineatul (4) din regulamentul menționat.

1. Cu privire la calificarea dreptului de poprire a sumelor din contul societății debitoare în sensul articolului 5 din Regulamentul nr. 1346/2000

29. În temeiul articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1346/2000, legea aplicabilă procedurii de insolvență și efectelor acesteia este legea statului membru pe al cărui teritoriu este deschisă procedura (*lex fori concursus*). Această lege reglementează, astfel cum se arată în considerentul (23) al aceluiași regulament, toate condițiile privind deschiderea, desfășurarea și închiderea procedurii de insolvență¹¹.

30. Cu toate acestea, pentru a proteja încrederea legitimă și securitatea juridică a operațiunilor în alte state membre decât cel de deschidere a procedurii de insolvență, Regulamentul nr. 1346/2000 prevede la articolele 5-15 o serie de excepții de la regula amintită privind legea aplicabilă anumitor drepturi și situații juridice care sunt apreciate, potrivit considerentului (11) al acestuia, ca fiind deosebit de

8 — În speță, executarea silită a plății sumei în litigiu este consecutivă înființării unei popriri. Prin urmare, acest drept la executare silită prin poprire trebuie considerat act prejudiciabil.

9 — Hotărârea Econord (C-182/11 și C-183/11, EU:C:2012:758, punctul 21).

10 — A se vedea considerentul (25) și articolul 20 din Regulamentul nr. 1346/2000, precum și nota de subsol 19 din prezentele concluzii.

11 — Hotărârea ERSTE Bank Hungary (C-527/10, EU:C:2012:417, punctul 38 și jurisprudența citată).

importante¹². Astfel, în ceea ce privește în special drepturile reale, articolul 5 alineatul (1) din regulamentul prevede că deschiderea procedurii de insolvență nu aduce atingere drepturilor reale ale unui creditor sau ale unui terț asupra bunurilor aparținând debitorului care se află pe teritoriul unui alt stat membru la data deschiderii procedurii¹³.

31. Potrivit jurisprudenței Curții, domeniul de aplicare al acestei dispoziții este clarificat de considerentele (11) și (25) ale Regulamentului nr. 1346/2000, conform cărora, în cazul drepturilor reale, este necesară o „derogare specială de la legea statului de deschidere”, deoarece aceste drepturi au o importanță considerabilă pentru acordarea creditelor. În acest sens, potrivit considerentului (25), justificarea, valabilitatea și întinderea unui astfel de drept real trebuie să fie determinate în mod normal de legea locului unde se află bunul care face obiectul dreptului respectiv (*lex rei sitae*) și să nu fie afectate de deschiderea procedurii de insolvență¹⁴. În consecință, articolul 5 alineatul (1) din regulamentul menționat trebuie înțeles ca o dispoziție care, prin derogare de la regula aplicării legii statului de deschidere, permite aplicarea în privința dreptului real al unui creditor sau al unui terț asupra unor bunuri care aparțin debitorului a legii statului membru pe teritoriul căruia se află bunul în cauză (*lex rei sitae*)¹⁵. Beneficiază de protecția prevăzută de acest articol doar drepturile reale care privesc bunuri ale debitorului aflate, la data deschiderii procedurii de insolvență, pe teritoriul unui alt stat membru decât statul de deschidere¹⁶. Astfel, articolul 5 din Regulamentul nr. 1346/2000 nu este o normă de conflict, ci o normă de drept material „negativă”¹⁷, care urmărește să asigure protecția drepturilor reale dobândite înainte de deschiderea procedurii de insolvență¹⁸.

32. În consecință, se ridică o chestiune preliminară: dreptul de poprire a sumelor din cont poate fi calificat în speță ca fiind un drept real deținut de domnul Lutz?

33. În ceea ce privește calificarea dreptului de poprire, observăm de la bun început că Regulamentul nr. 1346/2000 face trimitere la dreptul național, sub rezerva dispozițiilor articolului 5 alineatele (2) și (3) din acesta.

12 — *Ibidem*, punctul 39. A se vedea de asemenea considerentul (24) al Regulamentului nr. 1346/2000.

13 — Subliniem că articolul 5 din Regulamentul nr. 1346/2000 presupune o localizare nefrauduloasă a bunurilor într-un alt stat membru decât cel de deschidere a procedurii de insolvență. A se vedea în această privință Raportul privind Convenția referitoare la procedurile de insolvență (denumit în continuare „Raportul Virgós/Schmit”), alineatul 105, și Ingelmann, T., „Article 5”, *European Insolvency Regulation*, K. Pannen (editor), De Gruyter Recht, Berlin, 2007, p. 252. În această privință trebuie arătat că, deși Raportul Virgós/Schmit privește doar Convenția referitoare la procedurile de insolvență, acesta furnizează elemente utile pentru interpretarea Regulamentului nr. 1346/2000. A se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2005:579, punctul 2).

14 — Hotărârea ERSTE Bank Hungary (EU:C:2012:417, punctul 41).

15 — *Ibidem*, punctul 42.

16 — Pentru ca articolul 5 din Regulamentul nr. 1346/2000 să poată fi aplicat, o interpretare teleologică a acestei dispoziții ar impune ca toate actele necesare pentru constituirea unui drept real să fi fost realizate înainte de deschiderea procedurii de insolvență. A se vedea Raportul Virgós/Schmit, alineatul 95, Virgós Soriano, M., și Garcimartín Alférez, F. J., „Comentario al Reglamento europeo de insolvencia”, Thomson-Civitas, Madrid, 2003, p. 96 și 101, precum și Moss, G., Fletcher, I. F., și Isaacs, S., „The EC Regulation on Insolvency Procedures: A Commentary and Annotated Guide”, Oxford University Press, ediția a doua, 2009, p. 287.

17 — Cu privire la caracterul material al acestei dispoziții, a se vedea Raportul Virgós/Schmit, alineatul 99, Virgós Soriano, M., și Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, p. 105, Ingelmann, T., „Article 5”, *op. cit.*, p. 250, Moss, G., Fletcher, I. F., și Isaacs, S., *op. cit.*, p. 286, Hess, B., Oberhammer, P., și Pfeiffer, T., „European Insolvency Law. The Heidelberg-Luxembourg-Vienna Report on the Application of the Regulation No 1346/2000/EC on Insolvency Proceedings”, Beck-Hart-Nomos C. H., München/Oxford, 2014 (denumit în continuare „Raportul Heidelberg-Luxembourg-Vienne”, p. 178, și Klyta, W., „Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych”, Oficyna Wolters Kluwer business, Varșovia, 2008, p. 149).

18 — În Hotărârea German Graphics Graphische Maschinen, în ceea ce privește articolul 7 din Regulamentul nr. 1346/2000, dispoziție similară articolului 5 din același regulament, Curtea a considerat astfel că, „[c]u alte cuvinte, dispoziția respectivă nu constituie decât o normă materială care urmărește protejarea vânzătorului în ceea ce privește bunurile care se află în afara statului membru în care s-a deschis procedura de insolvență” (C-292/08, EU:C:2009:544, punctul 35). Potrivit Raportului Heidelberg-Luxembourg-Vienne, p. 181, doctrina majoritară în 17 state membre ar analiza articolul 5 ca fiind o normă de drept material.

34. Într-o primă etapă, calificarea unui drept ca fiind un drept real intră sub incidența dreptului național care reglementează drepturile reale, în temeiul normelor de conflict aplicabile anterior procedurii de insolvență (*lex rei sitae*)¹⁹. Constituirea, valabilitatea și domeniul de aplicare ale acestor drepturi reale sunt reglementate, așadar, de legea locului unde se află bunul care face obiectul dreptului real²⁰.

35. Într-o a doua etapă, odată stabilită natura reală a dreptului examinat în raport cu *lex rei sitae*, trebuie să se verifice dacă acest drept îndeplinește criteriile de aplicare a articolului 5 alineatele (2) și (3) din Regulamentul nr. 1346/2000. Aceste criterii de calificare autonomă²¹ vin să limiteze deci calificarea națională a unui drept subiectiv ca drept real în scopul aplicării articolului 5 din acest regulament²².

36. În ceea ce privește cauza principală, reiese în primul rând din elementele dosarului aflat pe rolul Curții, care au fost confirmate în ședință, că, potrivit dreptului austriac, dreptul de gaj este un drept real întemeiat pe titlul de plată executoriu notificat debitorului²³.

37. În această privință, în decizia de trimitere se precizează că o instanță austriacă a încuviințat, la 20 mai 2008, executarea silită în temeiul căreia au fost poprite trei conturi bancare deținute de societatea debitoare la banca sa din Austria. Procedura de executare a fost comunicată aceleiași bănci la 23 mai 2008. Astfel, potrivit constatărilor instanței de trimitere, în conformitate cu dreptul austriac²⁴, dreptul preferențial dobândit prin înființarea popririi nu este afectat de deschiderea procedurii de insolvență, întrucât acesta a luat naștere cu peste 60 de zile înainte de deschiderea procedurii. În opinia acestei instanțe, dreptul preferențial recunoscut domnului Lutz permitea ca suma poprită în cont să îi fie plătită²⁵.

38. În al doilea rând, după cum reiese din articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1346/2000, un drept real înseamnă îndeosebi „dreptul exclusiv de realizare a unei creanțe, în special ca urmare a gajării sau cesionării creanței cu titlu de garanție”²⁶, ceea ce acoperă poprirea unei sume dintr-un cont în dreptul austriac. Astfel, protecția domnului Lutz este asigurată, în principiu, prin dreptul său la executare silită cu privire la conturile bancare ale societății debitoare pentru a acoperi creanța ca și

19 — Ingelmann, T., „Article 5”, *op. cit.*, p. 253.

20 — Raportul Virgós/Schmit, alineatele 95 și 100. Articolul 5 din Regulamentul nr. 1346/2000 prevede că procedura de insolvență nu va aduce atingere drepturilor reale asupra bunurilor care se află pe teritoriul altor state membre, iar nu că procedura nu va aduce atingere bunurilor (sau creditelor) care se află pe teritoriul altui stat membru, protejate de aceste drepturi. Întrucât procedura principală este o procedură universală, aceasta cuprinde toate bunurile debitorului. Acest lucru este important în cazul în care valoarea garanției depășește valoarea creanței garantate prin dreptul real. Astfel, în lipsa deschiderii unei proceduri secundare, creditorul va fi obligat să restituie lichidatorului din procedura principală eventualul excedent din vânzarea bunurilor [a se vedea considerentul (25) și articolul 20 din Regulamentul nr. 1346/2000]. În schimb, în cazul în care creanța este acoperită de valoarea garanției, creditorul ale cărui creanțe garantate prin drepturi reale sunt satisfăcute nu trebuie să restituie nimic celorlalți creditori. A se vedea în acest sens Raportul Virgós/Schmit, alineatele 99 și 173, Virgós Soriano, M., și Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, p. 106 și 236. A se vedea de asemenea în acest sens Moss, G., Fletcher, I. F., și Isaacs, S., *op. cit.*, p. 286, și Porzycki, M., „Zabezpieczenia rzeczowe w transgranicznym postępowaniu upadłościowym w Unii Europejskiej”, *Czasopismo kwartalne całego prawa handlowego, upadłościowego oraz rynku kapitałowego*, nr. 3 (5), 2008, p. 405.

21 — A se vedea în această privință Veder, P. M., „Cross-border insolvency proceedings and security rights: a comparison of Dutch and German law, the EC Insolvency Regulation and the UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency”, Deventer, 2004, p. 334-336: „An independent interpretation of rights *in rem* is facilitated by the references that the second paragraph contains of the types of rights Art. 5 IR refers to”. A se vedea de asemenea Klyta, W., *op. cit.*, p. 150.

22 — Virgós, M., și Garcimartín, F., *op. cit.*, p. 96: „Its function [of article 5] is to operate as a limit to the characterization of a right as a right *in rem* for the purposes of Article 5. Only those rights conferred by national laws that conform to its typological characterization are protected by Article 5.1 of Regulation”.

23 — Potrivit doctrinei, drepturile reale în sensul articolului 5 din Regulamentul nr. 1346/2000 nu sunt doar cele rezultate dintr-un act juridic, ci și cele care se nasc și se produc de drept (*ipso iure*), Porzycki, M., *loc. cit.*, p. 405.

24 — Articolul 11 alineatul 1 și articolul 12 alineatul 1 prima teză din Legea austriacă privind procedurile de insolvență, în versiunea aplicabilă la data situației de fapt din cauza principală (öBGB1. I 2007/73).

25 — *Ibidem*, articolul 48 alineatul 1. Instanța de trimitere precizează de asemenea că, dată fiind efectuarea plății către domnul Lutz, dreptul de poprire s-a stins în temeiul aplicării prin analogie a articolului 469 din Codul civil austriac (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch) și deci nu mai poate fi atacat. Cu privire la acest aspect, a se vedea nota de subsol 7.

26 — Pentru a facilita aplicarea acestuia, articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1346/2000 prevede o listă cu drepturile care sunt considerate în principiu de legile naționale ca fiind drepturi reale. Această listă nu este, așadar, exhaustivă. În această privință, a se vedea Raportul Virgós/Schmit, alineatul 103, precum și Moss, G., Fletcher, I. F., și Isaacs, S., *op. cit.*, p. 287.

cum aceasta din urmă nu ar face obiectul unei proceduri de insolvență în Germania. În speță, chiar dacă plata în discuție putea fi contestată, într-o primă etapă, în temeiul dreptului austriac al insolvenței²⁷, potrivit instanței de trimitere²⁸, această constatare nu afectează în niciun fel calificarea dreptului de poprire ca fiind un drept real în sensul articolului 5 din Regulamentul nr. 1346/2000.

39. Pe de altă parte, în ceea ce privește localizarea bunului debitorului la momentul deschiderii procedurii de insolvență, reiese de asemenea din decizia de trimitere că, la data de 4 august 2008, bunul societății debitoare la care se referea dreptul de poprire, respectiv suma în litigiu, se afla în conturile bancare austriece ale societății debitoare respective²⁹.

40. În consecință, considerăm că condițiile prevăzute la articolul 5 din Regulamentul nr. 1346/2000 sunt îndeplinite în speță, fapt ce trebuie verificat în orice caz de instanța de trimitere, singura competentă să aprecieze situația de fapt cu care este sesizată.

2. Întinderea protecției drepturilor reale în raport cu articolul 5 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1346/2000: actele prejudiciabile

41. Amintim aici că, din moment ce protecția drepturilor reale ale terților și deci imunitatea lor este relativă, excluderea acestor drepturi din domeniul de aplicare al *lex fori concursus* nu este absolută.

42. În primul rând, norma prevăzută la articolul 5 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1346/2000 nu se opune posibilității ca lichidatorul să solicite deschiderea unei proceduri secundare în statul membru în care se află bunurile în cazul în care debitorul are un sediu în acest stat membru³⁰. O asemenea procedură secundară ar avea aceleași efecte asupra drepturilor reale ca și o procedură principală³¹.

43. În al doilea rând, articolul 5 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1346/2000 instituie o excepție de la excepție, prevăzând că alineatul (1) nu împiedică intentarea unor acțiuni de constatare a nulității, în anulare sau în inopozabilitate menționate la articolul 4 alineatul (2) litera (m) din acest regulament. Astfel, *lex fori concursus* se aplică atunci când constituirea sau exercitarea drepturilor reale este în contradicție cu interesele procedurii de insolvență, iar actele pot fi calificate drept acte prejudiciabile pentru masa insolvenței. Acest articol are, așadar, în vedere, precum în speță, acțiunile în anulare întemeiate pe normele privind procedurile de insolvență, iar nu pe normele de drept comun (acțiuni obișnuite de drept civil și comercial). Acestea din urmă respectă normele generale de conflict. Însă aceste acțiuni de drept comun sunt admisibile numai în măsura în care *lex fori concursus* permite acest lucru³².

44. Regula de bază este că legea statului membru în care s-a deschis procedura de insolvență reglementează, potrivit articolului 4 din Regulamentul nr. 1346/2000, eventuala nulitate, anulare și inopozabilitate a actelor prejudiciabile pentru interesele adunării creditorilor. În speță, acțiunea în anulare formulată de doamna Bäuerle este reglementată, așadar, de legea germană. Această lege

27 — A se vedea, cu privire la acest aspect, nota de subsol 7 din prezentele concluzii.

28 — A se vedea și punctul 20 din prezentele concluzii.

29 — Considerăm că este util să se reamintească aici că, în materia drepturilor reale, localizarea este locul unde se află bunul la care se referă aceste drepturi. În plus, drepturile reale care se referă la creanțe intră sub incidența articolului 5 din Regulamentul nr. 1346/2000. A se vedea în acest sens Virgó, M., și Garcimartín, F., „The European Insolvency Regulation: Law and Practice”, Kluwer Law International, Haga, 2004, p. 103.

30 — Dosarul cauzei aflat la dispoziția Curții nu ne oferă nicio informație cu privire la deschiderea unei proceduri secundare în Austria.

31 — A se vedea în acest sens Moss, G., Fletcher, I. F., și Isaacs, S., *op. cit.*, p. 287. A se vedea de asemenea articolul 27 din Regulamentul nr. 1346/2000.

32 — Virgós Soriano, M., și Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, p. 135, și Virgós, M., și Garcimartín, F., *op. cit.*, p. 135.

aplicabilă reglementează condițiile în care actele prejudiciabile adunării creditorilor pot fi sancționate (nulitate, anulare), regimul acestor sancțiuni (aplicabile de drept sau în temeiul unei acțiuni inițiate de lichidator, cu sau fără efecte retroactive etc.) și consecințele juridice ale acestora (de exemplu, situația tertului confruntat cu o acțiune în anulare)³³.

45. În această privință, în dreptul german, articolul 88 din InsO prevede că, în cazul în care un creditor al persoanei insolvente a obținut prin executare silită, în cursul lunii care precedă introducerea cererii de deschidere a procedurii de insolvență sau ulterior acesteia, o garanție cu privire la patrimoniul debitorului care face parte din masa insolvenței, deschiderea procedurii face ca această garanție să devină inoperantă. Trebuie deci subliniat că articolul citat anterior privește deci nulitatea de drept (*ipso jure*) a unei garanții asupra patrimoniului debitorului, în lipsa oricărei acțiuni inițiate de lichidator. Acest lucru ridică o problemă determinantă pentru soluționarea litigiului principal, care a fost discutată în ședință, în urma unei întrebări adresate de Curte pentru a obține un răspuns oral: această normă de drept german intră într-adevăr, așa cum susține instanța de trimitere, în domeniul de aplicare al articolului 5 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1346/2000? Cu alte cuvinte, o nulitate de drept a unui drept real asupra patrimoniului debitorului face obiectul articolului 5 alineatul (4) din acest regulament, care prevede aplicarea *lex fori concursus* în cazul acțiunilor în constatarea nulității, în anulare sau în inopozabilitate menționate la articolul 4 alineatul (2) litera (m)?

46. Considerăm că aceasta este situația.

47. Mai întâi, după cum reiese din analiza efectuată la punctele 25-40 din prezentele concluzii și din observațiile guvernului german și ale Comisiei prezentate în ședință, obiectul articolului 88 din InsO, și anume obținerea, prin executare silită, a unei garanții asupra patrimoniului debitorului care face parte din masa insolvenței, intră în domeniul de aplicare al articolului 5 din Regulamentul nr. 1346/2000.

48. În plus, Raportul Virgós/Schmit pare să admită, la alineatele 91 și 106, o interpretare largă a noțiunii de acțiuni care figurează la articolul 5 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1346/2000. Astfel, „un act prejudiciabil pentru toți creditorii poate consta în constituirea unui drept real în favoarea unui anumit creditor sau a unui anumit terț. În acest caz, normele generale [ale Regulamentului nr. 1346/2000] privind acțiunile în constatarea nulității, în anulare sau în inopozabilitatea actelor juridice sunt aplicabile [articolul 4 alineatul (2) litera (m) și articolul 13]”³⁴. În această privință, guvernul german a susținut în ședință că o diferență de tratament între dispozițiile care prevăd o nulitate de drept (*ipso jure*) și cele care necesită o acțiune în justiție nu ar corespunde nici obiectului și nici spiritului articolului 5 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1346/2000.

49. În sfârșit, astfel cum au arătat în mod întemeiat guvernul german și Comisia, faptul că există o diferență între versiunile lingvistice cu privire la trimiterea la „acțiunile” în constatarea nulității nu permite să se concluzioneze că domeniul de aplicare al articolului 5 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1346/2000 se limitează doar la acțiunile în justiție. Acest articol trebuie interpretat în coroborare cu articolul 4 alineatul (2) litera (m) din regulamentul menționat, care face trimitere la „normele referitoare la nulitatea, anularea sau inopozabilitatea actelor”³⁵, iar nu doar la „acțiuni [...] de constatare a nulității, [...] în anulare sau în inopozabilitate”. Prin urmare, dreptul național este cel care stabilește dacă nulitatea, anularea sau inopozabilitatea rezultă dintr-o acțiune în justiție, din efectul

33 — Raportul Virgós/Schmit, alineatul 135; Virgós Soriano, M. și Garcimartín, Alférez F. J., *op. cit.*, p. 135, Pannen, K., și Riedemann, S., „Article 4”, *op. cit.*, p. 228, precum și Klyta, W., *op. cit.*, p. 175.

34 — Chiar dacă acest raport face trimitere la actele juridice, nu vedem niciun motiv pentru a exclude din domeniul de aplicare al articolului 4 alineatul (2) litera (m) și al articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 efectele juridice care se produc de drept (*ipso iure*) sau care au un caracter procedural.

35 — A se vedea Hotărârea Seagon (C-339/07, EU:C:2009:83, punctul 28), cu privire la competența internațională a instanțelor în materie de acțiuni în anulare formulate în temeiul procedurii de insolvență.

legii³⁶ sau dintr-un act juridic. Cu toate acestea, indiferent dacă legea națională impune introducerea unei acțiuni în constatarea nulității, într-o primă etapă, sau dacă decizia de deschidere determină automat anularea³⁷, în măsura în care acest lucru este necesar³⁸, legea statului de deschidere (în speță, legea germană) se substituie legii aplicabile în mod normal actului prejudiciabil (în speță, legea austriacă)³⁹.

50. Astfel, potrivit instanței de trimitere, poprirea conturilor bancare în Austria era lipsită de validitate, în temeiul articolului 88 din InsO, pentru simplul fapt că această poprire a fost înființată după introducerea cererii privind deschiderea procedurii de insolvență în Germania. În consecință, dreptul de poprire a sumelor din cont, dobândit înainte de deschiderea procedurii, devine în principiu inoperant în urma acestei deschideri, în temeiul *lex fori concursus*⁴⁰.

51. Or, articolul 4 alineatul (2) litera (m) din Regulamentul nr. 1346/2000 trebuie interpretat în coroborare cu articolul 13 din acesta. Aplicarea *lex fori concursus* ar putea fi, așadar, înlăturată în temeiul *lex causae*. Aceasta este tocmai ceea ce face obiectul primei întrebări preliminare, pe care o vom examina în cele ce urmează.

B – Cu privire la aplicabilitatea articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 în cazul unui act efectuat după deschiderea procedurii de insolvență

52. Din decizia de trimitere, precum și din cuprinsul punctelor 45 și 49 din prezentele concluzii reiese că dreptul de poprire a sumelor din conturile care se află pe teritoriul austriac a luat naștere după introducerea cererii de deschidere a procedurii de insolvență și deci ar fi devenit, în temeiul articolului 88 din InsO, inoperant la data deschiderii procedurii de insolvență.

53. Cu toate acestea, articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 prevede o excepție de la aplicarea *lex fori concursus*, în temeiul căreia actul în discuție nu poate fi atacat în mod valabil în cazul în care persoana care a dobândit foloase în urma unui act prejudiciabil pentru adunarea creditorilor face dovada că „respectivul act este supus legii altui stat membru decât cea a statului de deschidere a procedurii și că această lege nu permite în cazul respectiv, sub nici o formă, atacarea actului respectiv”.

54. Prin intermediul primei întrebări preliminare, instanța de trimitere urmărește să afle, în esență, dacă articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 este aplicabil unei situații în care un drept real a fost constituit înainte de deschiderea procedurii de insolvență, în condițiile în care plata sumei poprite în temeiul unui astfel de drept s-a făcut după deschiderea acestei proceduri.

55. Pentru a răspunde la această întrebare, vom analiza în primul rând domeniul de aplicare al articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, înainte de a examina, în al doilea rând, dacă constituirea dreptului de poprire poate fi considerată ca fiind momentul determinant pentru aplicarea articolului respectiv.

36 — Dammann, R., „Article 13”, *op. cit.*, p. 291: „Some legal systems automatically void any secured rights that have been granted within a specific period prior to the opening of insolvency proceedings. Whether such legal provisions are avoidance actions within the meaning of Art. 4 (2) sentence 2 (m) of the European Insolvency Regulation is debatable”.

37 — Raportul Virgós/Schmit, alineatul 91.

38 — Este vorba de exemplu despre ipoteza în care o acțiune în anulare a fost introdusă de lichidatorul competent în cadrul procedurii de faliment, precum în cauza principală. Amintim în această privință că articolul 4 alineatul (2) litera (m) din Regulamentul nr. 1346/2000 privește acțiunile sau normele de invalidare a actelor al căror temei este *lex fori concursus*. În schimb, normele de drept comun sunt aplicabile numai în măsura în care *lex fori concursus* permite acest lucru. A se vedea în acest sens Virgós Soriano, M., și Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, p. 135, Virgós, M., și Garcimartín, F., *op. cit.*, p. 135. A se vedea, cu privire la acest aspect, punctul 43 din prezentele concluzii.

39 — Raportul Virgós/Schmit, alineatul 91.

40 — A se vedea prin analogie Hotărârea LBI (C-85/12, EU:C:2013:697), care privește dispozițiile Directivei 2001/24/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 aprilie 2001 privind reorganizarea și lichidarea instituțiilor de credit (JO L 125, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 4, p. 34), în care Curtea a fost chemată să interpreteze dispoziții identice în esență cu cele în discuție în prezenta cauză.

1. Cu privire la domeniul de aplicare al articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000

56. Ținem să precizăm mai întâi că suntem de acord cu analiza dezvoltată în esență de domnul Lutz și de guvernul german potrivit căreia articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 nu conține nicio indicație care ar implica distingerea între actele prejudiciabile după cum acestea sunt efectuate înainte sau după deschiderea procedurii de insolvență.

57. În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante, pentru a stabili domeniul de aplicare al unei dispoziții de drept al Uniunii, este necesar să se țină seama atât de termenii săi, cât și de contextul și de obiectivele sale⁴¹. Geneza unei dispoziții de drept al Uniunii poate furniza de asemenea elemente pertinente pentru interpretarea acesteia⁴².

58. În ceea ce privește textul articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, utilizarea expresiilor „persoana care a dobândit foloase în urma unui act prejudiciabil pentru adunarea creditorilor face dovada”, „în cazul respectiv” și „sub nicio formă” confirmă caracterul restrictiv al excepției în raport cu norma generală prevăzută la articolul 4 din Regulamentul nr. 1346/2000. Potrivit Raportului Virgós/Schmit, prima expresie presupune că această dispoziție este o excepție de drept material de la aplicarea *lex fori concursus* la cererea părții interesate, căreia îi revine sarcina probei⁴³. În plus, Comisia s-a referit în ședință, în mod întemeiat, la expresiile „în cazul respectiv” și „sub nicio formă” desprinse din raportul amintit. În ceea ce privește prima expresie, aceasta trebuie interpretată în sensul că actul nu trebuie să poată fi atacat în mod concret, cu alte cuvinte, ținând seama de toate împrejurările concrete ale cauzei. Nu este suficient să se constate existența unui risc abstract. În sfârșit, expresia „sub nicio formă” presupune că actul nu poate fi invalidat nici prin aplicarea normelor privind procedurile de insolvență, nici prin aplicarea normelor de drept comun aplicabile⁴⁴.

59. În ceea ce privește economia și finalitatea normei de drept interpretate, reamintim că regimul de conflict care rezultă din coroborarea articolului 4 alineatul (2) litera (m) cu articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 are o aplicabilitate generală în sistemul regulamentului. Acest regim se aplică chiar și drepturilor reale protejate de articolul 5. Prin urmare, articolul 4 alineatul (2) litera (m) din Regulamentul nr. 1346/2000 privește normele sau acțiunile de invalidare care provin din *lex fori concursus*, iar articolul 13 din acesta este excepția de la aplicarea acestei legi⁴⁵. Astfel, acest din urmă articol acționează ca o normă „veto”, care se opune invalidării actului prejudiciabil care rezultă din legea statului de deschidere. Articolul menționat nu are, așadar, altă finalitate decât aceea de a păstra încrederea legitimă a unui creditor sau a unui terț în ceea ce privește validitatea unui act conform cu *lex causae* (atât în raport cu dispozițiile de drept comun, cât și cu normele referitoare la procedura de insolvență), în fața interferențelor unei alte *lex fori concursus*⁴⁶.

41 — A se vedea Hotărârile Cilfit și alții (283/81, EU:C:1982:335, punctul 20) și Kronos Titan și Rhein-Ruhr Beschichtungs-Service (C-43/13 și C-44/13, EU:C:2014:216, punctul 25).

42 — A se vedea Hotărârea Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul (C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctul 50).

43 — Moss, G., Fletcher, I. F., și Isaacs, S., *op. cit.*, p. 297: „This will involve not only providing the relevant foreign law but also the relevant facts”.

44 — Raportul Virgós/Schmit, alineatul 138, Virgós Soriano, M., și Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, p. 137, precum și Moss, G., Fletcher, I. F., și Isaacs, S., *op. cit.*, p. 296.

45 — Pentru a reaminti, regimul de invalidare a actelor debitorului efectuate înainte de deschiderea procedurii de insolvență, instituit prin Regulamentul nr. 1346/2000, prevede, într-o primă etapă, aplicarea *lex fori concursus* [articolul 4 alineatul (2) litera (m)], însă permite înlăturarea efectelor acesteia prin invocarea legii care reglementează actul (articolul 13). Cu toate acestea, dat fiind că termenul „act” utilizat la articolul 13 din acest regulament permite o interpretare destul de largă a acestei dispoziții, este relevant de subliniat că acest regim trebuie să se poată aplica nu numai actelor prejudiciabile ale debitorului, ci și efectelor juridice care se produc de plin drept (*ipso iure*) sau celor de natură procedurală, cum este cazul în speță. A se vedea în acest sens Virgós Soriano, M., și Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, p. 134 și 135.

46 — A se vedea în acest sens Raportul Virgós/Schmit, alineatele 136 și 138, precum și Moss, G., Fletcher, I. F., și Isaacs, S., *op. cit.*, p. 297.

60. În sfârșit, aceste considerații se coroborează cu geneza dispoziției în cauză. Într-adevăr, după cum dovedește Raportul Virgós/Schmit, articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 privește „acte prejudiciabile” constituite sau efectuate înainte de deschiderea procedurii de insolvență și amenințate, precum în speță, de acțiunile în anulare exercitate de lichidator. Așadar, acest articol nu se aplică înstrăinărilor care au loc după deschiderea procedurii de insolvență. Astfel, încrederea creditorilor în validitatea unor asemenea acte ulterioare nu necesită o protecție crescută întrucât ea nu mai este justificată.

61. Apreciem deci că toate aceste considerații pledează în mod clar în favoarea unei interpretări restrictive a articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000. Cu toate acestea, în ceea ce privește cazul de față, după cum arată în mod corect instanța de trimitere, nu este cert că o astfel de interpretare se poate aplica și în cazul în care, precum în litigiul principal, mișcarea patrimoniului în favoarea creditorului se întemeiază pe un drept real dobândit deja înainte de deschiderea procedurii. În această privință, în cazul în care plata nu s-ar fi făcut încă la data la care a fost introdusă acțiunea în anulare, lichidatorul ar fi trebuit să solicite anularea popririi care a fost instituită înainte de deschiderea procedurii de insolvență. Or, articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 ar fi fost aplicabil unei astfel de situații.

2. Cu privire la constituirea dreptului de poprire ca element determinant în vederea aplicării articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000

62. Permiteți-ne să inițiem această analiză cu o întrebare: trebuie să se considere în speță momentul plății către domnul Lutz a sumei garantate printr-un drept real, în fond un drept de poprire, ca fiind un element esențial care justifică aplicarea articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000?

63. Considerăm că răspunsul este negativ.

64. Potrivit Comisiei, atunci când un drept efectiv de poprire, deși susceptibil de anulare, asupra patrimoniului debitorului a fost constituit înainte de deschiderea procedurii, este irelevant, în ceea ce privește aplicarea articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, faptul că suma garantată prin dreptul real a fost plătită după această deschidere. Acest argument ni se pare convingător. În opinia noastră, doar constituirea dreptului de poprire ar trebui să fie determinantă în vederea aplicării articolului 13 din regulamentul menționat. Așadar, numai constituirea dreptului real poate fi considerată act prejudiciabil. În cazul în care dreptul real nu ar fi fost constituit, *lex fori concursus* ar fi putut fi aplicată, iar domnul Lutz nu ar fi putut să invoce această dispoziție. Astfel, plata efectuată de banca societății debitoare către domnul Lutz ar fi doar consecința gajului constituit înainte de deschiderea procedurii de insolvență. În plus, după cum a susținut reprezentantul său în ședință, domnul Lutz nu putea prevedea deschiderea procedurii de insolvență, care a avut loc la 4 august 2008, nici la data la care acesta se adresase instanțelor austriece, nici la data constituirii gajului respectiv.

65. Această interpretare este confirmată de economia mecanismului instituit prin Regulamentul nr. 1346/2000, care se întemeiază, pe de o parte, pe faptul că nu se aduce atingere drepturilor reale asupra bunurilor care se află în alte state membre (articolul 5), ceea ce înseamnă excluderea unor asemenea drepturi de la efectele procedurii de insolvență, și, pe de altă parte, pe protecția încrederii legitime a creditorilor sau a terților în validitatea unui act (articolul 13).

66. În ceea ce privește, în primul rând, protecția drepturilor reale asigurată de articolul 5 din Regulamentul nr. 1346/2000, această soluție a fost reținută pentru motive de fond, precum obiectivul de a asigura protecția schimburilor comerciale în statul membru în care se află bunurile și securitatea juridică a drepturilor aferente acestora. Drepturile reale au o funcție foarte importantă în creditarea și în mobilizarea bogăției. Astfel, acestea își protejează titularii față de riscul de insolvență a debitorului și

permit obținerea de credite în condiții avantajoase⁴⁷. Așadar, securitatea juridică și protecția încrederii legitime a creditorilor în tranzacțiile realizate sunt, în opinia noastră, elemente fundamentale. În plus, motive de ordin procedural justifică de asemenea o protecție crescută a drepturilor reale, precum obiectivele instituționale ale Regulamentului nr. 1346/2000, legate de necesitatea de a simplifica și de a facilita administrarea patrimoniului⁴⁸.

67. În ceea ce privește, în al doilea rând, articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, din considerațiile prezentate la punctele 30 și 65 din prezentele concluzii reiese că soluția reținută de această dispoziție urmărește în principal să păstreze încrederea legitimă a creditorilor sau a terților cu privire la validitatea unui act conform cu *lex causae*. În această privință, suntem de acord cu analiza dezvoltată de domnul Lutz și de Comisie potrivit căreia, în raport cu dreptul austriac și ținând seama de toate împrejurările din litigiul principal, actul în discuție nu era un act atacabil⁴⁹.

68. În temeiul tuturor considerațiilor care precedă, apreciem că articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 trebuie interpretat în sensul că acesta este aplicabil unei situații în care un drept real a fost constituit înainte de deschiderea procedurii de insolvență, iar plata sumei poprite în acest sens a fost efectuată după deschiderea acestei proceduri.

C – Cu privire la termenele de prescripție, de anulare și de decădere prevăzute de lex causae în cadrul excepției prevăzute la articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000

69. A doua întrebare privește aspectul dacă articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 trebuie interpretat în sensul că presupune că *lex causae* reglementează și efectele juridice legate de expirarea termenului. Mai precis, instanța de trimitere urmărește să afle dacă excepția prevăzută la articolul 13 menționat include și termenele de prescripție, de anulare și de decădere care sunt prevăzute de *lex causae*.

70. Din decizia de trimitere reiese că, potrivit normelor de drept german, dreptul de poprire a sumelor din cont s-a născut după data cererii de deschidere a procedurii de insolvență și ar fi fost, așadar, conform articolului 88 din InsO, lipsit de validitate la data deschiderii acestei proceduri⁵⁰. Cu toate acestea, potrivit normelor pertinente de drept austriac, acțiunea în anulare a doamnei Bäuerle este prescrisă ca urmare a expirării termenului de un an de la deschiderea procedurii de insolvență acordat lichidatorului în vederea formulării, dacă este cazul, a unei acțiuni în justiție. În schimb, în dreptul german, termenul pentru introducerea unei astfel de acțiuni este de trei ani.

71. Instanța de trimitere arată că doctrina germană este divizată cu privire la acest aspect. Astfel, o parte a doctrinei ar considera că *lex causae* nu ar trebui să reglementeze termenele de prescripție sau de decădere aplicabile. Asemenea termene, ca dispoziții de natură procedurală, ar trebui să se deducă din *lex fori concursus*⁵¹. În schimb, un alt curent doctrinar ar susține că trimiterea la *lex causae* ar trebui interpretată ca o trimitere globală la toate normele acesteia, inclusiv cele referitoare la prescripție sau la decădere.

47 — Raportul Virgós/Schmit, alineatul 97.

48 — *Idem*.

49 — A se vedea punctul 20 din prezentele concluzii.

50 — A se vedea și punctul 19 din prezentele concluzii.

51 — Instanța de trimitere precizează în această privință că unii susținători ai acestei poziții exceptează în mod expres termenele de introducere a acțiunii în anulare de la aplicarea respectivelor dispoziții. În opinia acestora, termenele menționate ar trebui să fie examinate în mod cumulativ în raport cu *lex fori concursus* și cu *lex causae*, astfel încât să se rețină ca termen de introducere a acțiunii în anulare cel mai scurt dintre cele două termene, ceea ce l-ar favoriza în speță pe domnul Lutz.

72. Nu putem să ne alăturăm primei analize și suntem de acord în schimb, după cum vom explica în continuare, cu cea de a doua⁵².

73. Pe de o parte, la examinarea primei întrebări, ne-am pronunțat deja, la punctele 57-60 din prezentele concluzii, cu privire la stabilirea domeniului de aplicare al articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, ținând seama de termenii săi, de economia și de obiectivele pe care le urmărește⁵³. Din această analiză, rezultă în special că expresia „în cazul respectiv” are în vedere ipotezele în care un act nu trebuie să poată fi atacat ținând seama de toate împrejurările concrete ale cauzei. Ni se pare clar că expirarea termenului și, în consecință, normele materiale și procedurale care reglementează acest aspect fac parte din împrejurările proprii cazului în speță⁵⁴. În această privință, și instanța de trimitere confirmă că pierderea unui drept ca urmare a expirării termenului ar putea face parte din astfel de împrejurări concrete.

74. Pe de altă parte și în continuarea acestei idei, este necesar să ne referim la observațiile domnului Lutz, ale guvernului portughez și ale Comisiei. Astfel, aceștia consideră în esență că articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 face trimitere la un act care nu poate fi atacat „sub nicio formă”, așa încât nu s-ar limita la condițiile materiale ale anulării în conformitate cu *lex causae*, ci s-ar extinde deci și la dispozițiile în materie de prescripție sau de decădere. Or, după cum am arătat anterior, această expresie înseamnă că actul nu poate fi invalidat, precum în speță, nici în temeiul normelor privind procedurile de insolvență, nici în temeiul normelor de drept comun care îi sunt aplicabile⁵⁵. În ceea ce le privește pe acestea din urmă și ținând seama de natura distinctă, în special a prescripției, în diferitele sisteme juridice, aplicarea *lex causae* pledează, în opinia noastră, în favoarea respectării coerenței ordinii juridice căreia îi aparține și, în consecință, în favoarea coerenței dintre dispozițiile sale de drept material și cele de drept procedural.

75. În această privință, Comisia arată în înscrisurile sale că orice interpretare a articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 care ar exclude termenele de prescripție calificate în dreptul național drept termene de natură procedurală ar face o discriminare arbitrară între modelele teoretice reținute de statele membre și s-ar opune unei interpretări uniforme a dispoziției menționate.

76. Această poziție este susținută și de dispozițiile Regulamentului Roma I⁵⁶. Astfel, instanța de trimitere, domnul Lutz și Comisia se referă în mod întemeiat la articolul 12 alineatul (1) litera (d) din regulamentul menționat, în temeiul căruia influența expirării termenului asupra unui drept contractual este determinată de ordinea juridică de care ține dreptul în discuție⁵⁷. Mai precis, în conformitate cu acest articol, legea aplicabilă contractului în temeiul Regulamentului Roma I reglementează în special „diferitele moduri de stingere a obligațiilor, precum și prescripția și decăderea din drepturi”⁵⁸, care au, în consecință, o *calificare materială* și respectă *lex causae*.

52 — Comisia observă în înscrisurile sale că argumentul potrivit căruia termenele de prescripție sau de decădere prevăzute de *lex causae* nu trebuie, dată fiind natura procedurală a acestora, să fie luate în considerare în cadrul articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 este problematic în speță, ținând seama de natura materială a termenului de decădere în dreptul austriac.

53 — A se vedea Hotărârile Cilfit și alții (EU:C:1982:335, punctul 20) și Kronos Titan și Rhein-Ruhr Beschichtungs-Service (EU:C:2014:216, punctul 25).

54 — Raportul Virgós/Schmit, alineatul 137.

55 — *Ibidem*, alineatul 138, precum și Virgós Soriano, M., și Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, p. 136. A se vedea de asemenea Virgós, M., și Garcimartín, F., *op. cit.*, p. 136.

56 — Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (JO L 177, p. 6, rectificare în JO L 309, 24.11.2009, p. 87).

57 — Comisia adaugă că normele Regulamentului Roma I referitoare la legea aplicabilă îi impun în mod general lichidatorului din procedura de insolvență să respecte dreptul străin în cazurile în care este vizată o altă țară, ceea ce în practică nu ar prezenta dificultăți majore.

58 — A se vedea în această privință Gaudemet-Tallon, H., „Convention de Rome du 19 juin 1980 et règlement «Rome I» du 17 juin 2008. Détermination de la loi applicable. Domaine de la loi applicable”, *JurisClasseur Europe Traité*, fasciculul nr. 3201, 2009, p. 119-121: „Legea aplicabilă pe fondul contractului va stabili, așadar, durata prescripției, precum și cauzele de întrerupere și de suspendare. Aceleași articole prevăd de asemenea că termenele de decădere sunt supuse legii contractului”. În sistemele juridice din statele Europei Continentale, este acceptat în general că prescripția este reglementată de *lex causae*; Zralek, J., „Przedawnienie w międzynarodowym obrocie handlowym”, Zakamycze, Cracovia, 2005, p. 142.

77. În plus, reamintim că, după cum reiese din cuprinsul punctelor 30, 65 și 67 din prezentele concluzii, articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 urmărește să protejeze încrederea creditorului în caracterul permanent al unui act. Astfel, un creditor care are încredere în validitatea actului în conformitate cu *lex causae* nu trebuie luat prin surprindere de aplicarea dreptului procedurii de insolvență din alt stat membru⁵⁹.

78. În orice caz, nu există, în opinia noastră, niciun fel de îndoială că normele de prescripție sau de decădere fac parte din regimul de invalidare a actelor. Prin urmare, atunci când un act poate fi atacat în conformitate cu *lex causae* printr-o acțiune în anulare, precum în cauza principală, dar termenul pentru exercitarea unei astfel de acțiuni este depășit, nu vedem niciun motiv care să justifice teza că un astfel de act poate fi atacat în conformitate cu articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000⁶⁰.

79. În consecință, având în vedere elementele de mai sus, considerăm că excepția prevăzută la articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 include termenele de prescripție, de anulare și de decădere care sunt prevăzute de *lex causae*.

D – *Cu privire la legea aplicabilă la determinarea cerințelor de formă care trebuie respectate pentru exercitarea acțiunii în anulare*

80. Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle dacă cerințele de formă care trebuie respectate pentru exercitarea acțiunii în anulare în lumina articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 sunt determinate de *lex causae* sau de *lex fori concursus*.

81. Astfel, decizia de trimitere arată că, în dreptul german, o declarație care nu este supusă unor condiții de formă și care arată că administratorul judiciar urmărește să valorifice un drept la restituire este suficientă pentru a elimina încrederea creditorului în valabilitatea plății. Pe de altă parte, în dreptul austriac, anularea nu poate fi invocată în mod valabil decât printr-o acțiune în justiție formulată în termen de un an de la deschiderea procedurii de faliment, încrederea creditorului fiind irelevantă în această privință.

82. Suntem de acord cu argumentul Comisiei potrivit căruia beneficiarul actului nu cunoaște nici termenele, nici cerințele de formă ale dreptului dintr-o altă ordine juridică. Într-adevăr, singurul element determinant pentru el era dacă, în termenul aplicabil în propriul sistem juridic, acțiunea în anulare a fost introdusă în mod valabil. Astfel, în speță, potrivit dreptului austriac, păstrarea bunului dobândit depinde numai de aspectul dacă o acțiune în restituire a fost sau nu a fost introdusă în termen de un an de la deschiderea procedurii de insolvență, ceea ce exclude în speță scrisoarea extrajudiciară a lichidatorului din 10 martie 2009.

83. Or, în această privință, considerentul (24) al Regulamentului nr. 1346/2000 prevede că, pentru a proteja încrederea legitimă și siguranța tranzacțiilor într-un alt stat membru decât cel de deschidere, ar trebui să se prevadă o serie de excepții de la norma generală. Astfel, formularea articolului 13 din acest regulament ca o normă „veto” de care dispune beneficiarul nu impune ca lichidatorul să stabilească în mod cumulativ caracterul anulabil al unui act în cele două ordini juridice relevante.

84. În plus, facem trimitere la analiza noastră de mai sus a expresiei „sub nicio formă”, care arată că referirea la *lex causae* trebuie să fie una globală.

59 — Virgós Soriano, M., și Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, p. 135.

60 — *Ibidem*, p. 136.

85. Reamintim de asemenea că cerințele de formă pot constitui nu doar condiții de ordin material, ci și de ordin procedural. Prin urmare, modalitățile de exercitare a dreptului de anulare trebuie să fie definite în principal de *lex causae*. Astfel, este contrar coerenței ordinii juridice aplicabile ca, pentru a le supune unui drept diferit, să se facă distincție între problemele privind termenele de prescripție și cele privind forma. În consecință, în speță, un act prejudiciabil nu poate fi contestat prin exercitarea pe cale extrajudiciară a unui drept de anulare prevăzut de *lex fori concursus*.

86. Această poziție este de altfel susținută de raportul de evaluare privind aplicarea Regulamentului nr. 1346/2000⁶¹. Astfel, mai multe rapoarte naționale subliniază că articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 este necesar pentru a proteja așteptările legitime ale părților în ceea ce privește regimul juridic aplicabil raporturilor de drept ale acestora⁶².

87. În schimb, raționamentul urmat de guvernul german în observațiile orale prezentate în ședință, potrivit căruia aplicarea completă a *lex causae* s-ar lovi de dificultăți de ordin practic legate de determinarea și de examinarea altor ordini juridice de către lichidator, nu este convingător. În opinia noastră, necesitatea de a analiza cerințe de formă din alte ordini juridice pentru a introduce o acțiune în anulare nu constituie o sarcină excesivă pentru lichidator. În această privință, din raportul de evaluare menționat mai sus reiese că articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 nu depășește ceea ce este normal în domeniul afacerilor internaționale (și deci al dreptului internațional privat), prin faptul că implică luarea în considerare a mai multor legi naționale. Astfel, în practica consacrată pe baza unui număr considerabil de rapoarte naționale, luarea în considerare a unui al doilea sistem juridic nu ridică dificultăți insurmontabile⁶³. În acest sens, raportul respectiv nu a sugerat nicio modificare și nicio limitare a trimiterii la *lex causae* prin articolul amintit⁶⁴.

88. În consecință, având în vedere toate considerațiile care precedă, apreciem că cerințele de formă necesare pentru valabilitatea unei cereri în sensul articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 sunt determinate de *lex causae*.

VI – Concluzie

89. Având în vedere toate considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă Bundesgerichtshof după cum urmează:

- „1) Articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență trebuie interpretat în sensul că este aplicabil unei situații în care un drept real a fost constituit înainte de deschiderea procedurii de insolvență, iar plata sumei poprite în acest sens s-a efectuat după deschiderea acestei proceduri.
- 2) Excepția prevăzută la articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 trebuie interpretată în sensul că include termenele de prescripție, de anulare și de decădere care sunt prevăzute de *lex causae*.
- 3) Cerințele de formă necesare pentru valabilitatea unei cereri în sensul articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 sunt determinate de *lex causae*.”

61 — A se vedea Raportul Heidelberg-Luxembourg-Vienne, p. 213.

62 — În această privință, a se vedea răspunsul la întrebarea 24 în rapoartele naționale belgian, eston, spaniol, leton și român. De exemplu, pentru raportul Regatului Unit, articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 este considerat o reușită în apărarea intereselor legitime ale creditorilor. *Ibidem*, p. 213.

63 — *Ibidem*, p. 214.

64 — *Ibidem*, p. 215.